

श्री ॐ धम्मपत्रम्

आर्य-सिद्धान्त

श्री ॐ धम्मपत्रम्

लेखक :
भिक्षु मेत्तेय

अनुवादक :
श्रामणेर मेधकर

आर्य-सिद्धान्त

[नुगचुइ थीगु झिनिपु रचनाया छगू]

लेखक

भिक्षु मेत्तेय्य, श्रीलंका

अनुवादकः

श्रामणेर मेधंकर

प्रकाशिका

अनागारिका धर्मचारी

उपासिकाराम, किण्डील

कान्तिपुर, नेपाल ।

प्रथम संस्करण १०००] —२५०२—

[मूल्य १५०

बुद्ध-चरितम्

हिमालय प्रेस, अम्बहाल टोल, नवहील, कान्तिपुर, नेपाल।

मुद्रक :-

हिमालय प्रेस, अम्बहाल टोल,
नवहील, कान्तिपुर,
नेपाल।

Dhamma.Digital

हःपाः

जीवनया आनन्दमयी प्रभाव मध्ये 'आर्य सिद्धान्त' रचना
व्वनेवं लाःगु प्रभाव नं छगू ल्याःखाना तयेदहः जू।—भिक्षु
मेतेय्य सु खः, वसपोलयागु ख्वाः गय् च्वं, जिं छुं मस्यू।
लिपा वसपोलयात म्हस्यूपि भन्तेपिनि पाखें सिल, वसपोल
नये त्यानागु जा नं पित्याःम्ह खनेवं दान बीम्ह खः, थःगु छपु
मात्रगु फाउण्टेन नं धाल कि धाःम्हसित धाःबले धायेवं बीम्ह
खः ! छुं—छां मसः—मस्यू पहःगु ख्वाःम्ह हँ, तर श्रीलंकाया
प्रसिद्ध चित्ताकर्षक शैलीकार नाप नापं पालीवाङ्मयया
लब्धप्रतिस्थित विद्वान ! छगू दैनिक पत्रे वसपोलं छगू साप्ता-
हिक स्तम्भ च्चया बिज्याइ, व थुलि प्रभावोदपादक कि थुकिं
बचे यायेत ईसाई—गृहं व प्रत्रयात वहिष्कृत यायेगु चर्चा
चर्चे श्यंकं जुल । तर अपशोच, थौं वसपोलया अनित्य
शरीरयात कुटिलकालं नुने धुंकल ।

पासा मेधंकरयात 'आर्य सिद्धान्त' व मेमेगु निगूति रचना
क्यना अले फक्क वसपोलया रचना सम्पादन एवं अनुवादनया
प्रेरणा बिया । अनं अनुवाद नं धात्थें जुल । अनुदित रचना
छको अनागारिका धर्मचारी, विमुखा, विरतिपिंत व्वना
न्यंका । प्रकाशनया इच्छा व्यक्त जुल । उकिं जिगु छगू प्रेरणा,
पासा मेधंकरया परिश्रम अले अनागारिका धर्मचारीया अर्थ
सहयोगया फल खः, थ्व सफू ! प्रत्येक रचनाय् ज्ञानानुभूतिया
गहनता दु । मधुरता दु, आशा दु, थ्व सफूया स्वागत पाठकपिनि
पाखे यथोचित जूसा मूल सिंहली भाषाय् दुगु वसपोलया
मेमेगु कृतित नं नेपाल भाषाय् अनुदित जुया मवइ मखु ।

आनन्दकुटी विद्यापीठ

—श्रामणेर सुदर्शन

८ बछला थ्व, १०७८

तँसा

ध्व चिकिचाधंगु ' आर्य-सिद्धान्त ' सफुती उम्ह श्रीलंकाया भिक्षु मेत्तेय्य (मैत्री) या मनयात लयतायेकीगु नापं पवित्र यायेगुली तिवः बीगु हिसिचा हिसिचा दुगु अले यइपुसे नं च्वंगु 'आर्य-सिद्धान्त' आदि किनिपु रचना दु, गुम्ह भिक्षु थःगु जीवनकाले पवित्रमय आदर्शवादीतये निरिति अनुकरणीय जीवन हना विज्याइम्ह खः ।

उकिं ध्व ' आर्य-सिद्धान्त ' या पाठकवर्गपिसं नं अध्ययन नापं थूगु अनुसारं आचरण याना थःधःगु जीवन पवित्र याना दीव भिक्षु मेत्तेय्यया प्रयास सफल जुइ, अले अनुवादकया संतोष नं थुकी हे दु ।

सफू अनुवादनया प्रेरक एवं संशोधक पासा भ्रामणेर सुदर्शनयात व प्रकाशिका अनागारिका धर्मचारी यात जिगु हार्दिक धन्यवाद !

—भ्रामणेर मेधंकर

८ बछला ध्व, १०७८

आनन्दकुटी

गोटेप मले धम्माराप

याव तापु २५१७

२०१५ . १ . २८ . १

गोटेप

समर्पण

उम्ह परम पूज्य गुरुवर धम्माधार महास्थविरया पवित्र
स्मृती, गुम्हसिनं जित ध्व अमूल्य जीवन प्रदान याना
बिज्यात ।

—अनुवादक

Dhamma.Digital

आर्य-सिद्धान्त

करुणायां मन्दिर

बुद्ध व पित्याःम्ह मनु

आर्य-सिद्धान्त

बोधिसत्त्वया सुगन्धि

अहिंसा

आदर्श-पत्नी

बोधिसत्त्व धर्म

आदर्श व्यक्तिपिनि आदर्श

कोठी-सन्त

करुणामय बुद्ध

आर्य मौन

कोठीया दान

करुणाया मन्दिर

श्रावस्तीया व पवित्रगु नगरे, गन भगवान बुद्धं थःगु जीवनकाले नीन्यागू वर्षावास याना विज्यात, थौं नं अन छगू संसारया नितिं हे अद्वितीयगु मन्दिरया ध्वंसावशेष दु ।

थ्व सकसिनं स्यूगु खँ खः, भगवान बुद्धं गुगु प्रकारं रोगीपिनिगु सेवा शुश्रूषा याना विज्यात ।

छको छम्ह भिक्षुयात, गुम्हसिया म्ह छम्हं ध्वगिना च्वन, भगवान बुद्धं स्वयम् थम्हं लः दायेका, स्वयं थःम्हं मोल्हुइका विज्यात । अथे हे छको छम्ह मेम्ह भिक्षुयात गुम्ह थःगु हे मल मूत्रे लाना च्वन, मोल्हुका विज्यात । थ्व हे निगू थाय् मध्ये गुगुं छगू थासे दातापिसं छगू मन्दिर दयेका बिल, गुकि भगवान बुद्धया अनन्त करुणायात स्मृतिपटे छाया बिल ।

खः, श्रावस्तीया उगु महानगर न्हना वन, संसारया अनित्यताय्—अप्पा व ल्वहँ ! तर छगू अन दनि, प्रवचन ! जेतवनया पवित्र नां नं थौं ल्वमन, तर उगु करुणाया मन्दिर-यागु स्मृति ला विद्यमान हे तिनि !

जेनरल कनिघमं थगु पुरातत्व वार्ताय् च्वया तःगु दु, जेतवन विहागया उत्तर-पूर्व कुने गन बुद्धं छम्ह रोगीम्ह भिक्षुयात मोल्हुइका विज्यात, अन छगः चीभाः दु । उगु स्तूपया आः नं अवशेष दनि, तर अप्पाया द्वं छद्वंया रूपे ! थ्व विध्वस्त राशि गुकिया जाः २४॥ फुट दु, हाकः २४ फुट दु, व्या ३॥ फुट दु, थ्व फुकं हे ततःपाःगु अप्पां दना तःगु खः । थ्व हे अप्पां स्तूपया प्राचीनता प्रमाणित याः ।

अहा ! बुद्धया अनुयायीपिसं नं शारीरिक व मानसिक रूपं रोगी जुया च्वंगु संसारया सेवा शुश्रूषा याःसा गुलि ज्यू खइ !

बुद्ध व पित्याम्ह मनु

प्राणि-मात्रया हित यायेगु इच्छां संसारे विचरण यायां विज्याना च्वंम्ह बुद्धं छन्दु सुथे छम्ह अजाम्ह निर्धनम्ह पुरुषयात खन, सुया सुं हे पासा धयाम्ह मद्दु । अले भगवान् बुद्ध न्यासः भिक्षुपिं व्वना उगु गामे थ्यकः विज्यात, गन व दीन मनु च्वं च्वंगु खः ।

भगवान् बुद्ध विज्यागु समाचारं गामे च्वंपिं सकसितं लयूलय् तायेकल । उम्ह दीन मनुखं विचाःयात, गुम्हसित सनाथ यायेगु लागो भगवान् बुद्ध अन थ्यकः विज्यागु खः, 'अहा ! भगवान् विज्यात खनि । थौं वसपोलयागु उपदेश न्यने दइतिनि ।'

तर उखुनु हे व निर्धनीया द्वहँ खिपः पयना जंगल पाखे विस्सुं वन ।

' न्हापां द्वहँ माला हये, अले उपदेश न्यने ' थथे विचाः याना व व्वांच्वां जंगल पाखे स्वया वन ।

थुखे गामे च्वंपिं भगवान् बुद्ध सहित सकल भिक्षु संघपिन्त अति स्वादिष्टगु व उत्तमगु भोजन भपिका धर्मोपदेश न्यनेत फेतुना च्वन ।

अन भगवान् बुद्धं विचार याना विज्यात, ' गुम्हसित उद्धार यायेत जि थन वया व ला जंगल पाखे वना च्वन । अले गय् व मवःतले उपदेश वी ? ' भगवान् बुद्ध शान्त जुया च्वना विज्यात ।

अबले तकं उम्ह दीन पुरुष द्वहँ लुइका छेँ तथा उपदेश वीगु थाय् पाखे थथे विचाः यायां व्वांय् वया च्वन, ' यदि

भगवान् बुद्धं उपदेश वी सिधयेका विज्यागु हे जूसां वसपोल-
यागु दर्शन व चरण स्पर्शला अवश्यमेव याये खनी तिनि !

व दीन पुरुष वल, वया भगवान् बुद्धयात अभिवादन
याना छरुय लिना फेतुत । पित्यागुलिं वयागु रुयाः चमक्कं,
वयागु मिखां नं दुःखया प्रतिविम्ब यःखाया क्यना च्वन ।

थः भक्तया क्षुधाया पीडा खना भगवान् बुद्धं गृहस्थोपिन्त
सःता धया विज्यात, ' श्रद्धालु ! थन भोजन ह्यं दनि ला ? '
अले दु धयागु लिप्तः वयेवं वसपोलं उम्ह दीन पुरुष पाखे संकेट
याना वयात नकेगु आदेश विया विज्यात ।

इमिसं फेतुना वयात प्वाः जायेक भोजन याकल ! भोजन
याये सिधयेवं क्षुधा शान्तम्ह उम्ह दीन मुसुमुसु काकां भगवान्
बुद्धया उपदेश न्यनेत फेतू वन ।

भगवान् बुद्धं विया विज्यागु उपदेशं व उम्ह दीनयात
शान्ति प्राप्त जुल । भगवान् बुद्धं भिक्षुपिन्त सःता आज्ञा जुया
विज्यात, ' दया च्वंक कष्ट व पीडा मध्ये त.धंगु कष्ट व पीडा
पित्यागु खः । '

हे भगवान् बुद्धया अनुयायीपिं, भगवान् बुद्धं हे संसा-
रया दीन कंकालपिनिगु पित्यागु राप शान्त याना व्यु !—
संसारे पित्याःपिनिगु पित्याः शान्त जुइवं हे तिनि संसार
सुखमय जुइ ।

आर्य-सिद्धान्त

' जि पाखें गुवलें सुयातं छुं कष्ट मजुइमा ' थ्व हे आदर्श-
यात पालन यायेगु सन्तजनया सदाया चेष्टा जुया च्वनी ।
वयात न्हावलें न्हाम्हं प्राणिपिनि सुखयागु ध्यान दया च्वनी ।
वयागु जीवन यक्क हे अमूल्य थजुः तर न्हावलें चीधिम्ह

जीवजनया प्राण रक्षार्थं न वं थःगु जीवन बीत तयार जुया च्वनी । सन्त पुरुषपिनि दीर्घं जीवन जुइगुया छु ठिकाना ! वं थःगु प्राण मेपिनि निरिति गबले समर्पण याइ, गबले समर्पण याइ ! वं संसारया न्ह्योने छगू आदर्श तोती । व सत्यया पथ-प्रदर्शक व वास्तविकताया ज्योति-स्तम्भ खः ।

धर्म ग्रन्थे आपालं सन्तपिनिगु आपालं करुण-कहानी दु, गुपिसं धर्मया निरिति थःगु प्राण उरसर्ग यात । इपि मध्ये ' भिक्षु तिष्ठ्य ' यागु बाखं तस्सकं मने ग्यः । किनिदं तक व महात्मां कोशलदेशया राजधानी श्रावस्तीया छम्ह लुँकःमिया छं भोजन याना बिज्यात । लुँकःमि व वया कलातं वयात काय्थं याना तल ।

छन्हु लुँकःमि फेतुना ला ताना च्वन । कोशल देशया जुजु प्रसेनजितं थव याकनं त्वाःल्हाना, छाना, प्वाः खना चिया हति धका वयाथाय् रत्न (?) छगः बिया हल ।

लुँकःमिया ल्हाः हिभ्याः, अयूनं वं रत्न कया बाकसे द्योने तया ल्हाः सिलेत तले वन । उगु बखते उम्ह भिक्षु तिष्ठ्य नं व हे छे च्वना च्वंगु खः ।

लुँकःमिया खा छम्ह नं लहिना तःगु दु । हिं याना व खा अन थ्यंकः बल । भिक्षुया न्ह्योनेसं च्वम्ह उम्ह खां उगु रत्नयात ला भाःपाः काना नुना बिल । लिहाँ वःबले लुँकःमिं उगु रत्न अन मखना वं थः काय् कलाःपिन्त सःसा न्यन—' छिमिसं थन च्वंगु रत्न कया ला ? '

' मकया '—लिसः बल ।

लुँकःमिया थथे मती लुल, ' ई छाय् फुका च्वने । रत्न थव भिक्षु खुया काःगु खः । ' वं थःगु विचार थःम्ह पत्नीया

न्होने ष्वंकल । कलाःमहसिया पाखें लिसः वल, ' पतिदेव,
आमथे धया विज्याये मत्य । ध्व दँ मद्धि दये धुंकल गवलें हे
जि वसपोलयागु निन्दा मन्यना । '

अले लुँकःमि भिक्षुयाके न्यन, ' भन्ते, थन तइ तयागु
रत्न छःपिसं कया विज्याना ला ? ' भिक्षु मौन जुन । लिसा
कया लुँकःमि धाल, ' भन्ते, थन मेपिं सुं मदु । छपिसं हे काःगु
खइ । बिया विज्याहुँ, जिगु रत्न जित ! '

भिक्षु रत्नया विषये लुँ स्पष्टिकरण मविसंलि लुँकःमिं थःमह
कलाःयात धाल, ' भिक्षु हे रत्न का गु अवश्यमेव खः । जि
दण्ड बिया वं खःगु खँ लहाके ।

कलाःमह चिच्चे चिच्चे दना हाल, ' पतिदेव, भीगु सत्या-
नाश याये मत्य । बरु भी सकलें च्यो जू वनेगु भिं, तर थुजाम्ह
महात्मायात दोपारोपण याये मज्यू । '

लुँकःमि धाल, ' भीपिं सकलें च्या जू वंसां उगु रत्नया मू
पुले फइ मखु । '

लुँकःमिं खिपतं चिना उम्ह साधुयात दायेगु शुरु यात ।
कसाः यायेवं दादां उम्ह भिक्षुया छ्यनं, न्हायपनं, न्हासं हि
बाः न्हात ।

मानो भिक्षुया मिखा हे पिहां वथें च्वन । पीडां मूर्च्छि-
तम्ह उम्ह भिक्षु अन भूमिसं गोतुल । हिया गन्ध तायेवं हानं
खा अन वल—हि त्वनेत ! क्रोधित लुँकःमि उम्ह पंक्षीयात छथु
एयंकूबले अनसं सित ।

पंक्षी शान्तभावं च्वना च्वंगु खना लुँकःमियाके भिक्षुं
विनम्रभावं न्यन, ' गृहपति, जिगु म्हय् चिना तयागु खिपः
भतिचा द्वासुका उम्ह पंक्षी सित ला अथया स्वाःनि ला छको

स्व !' क्रोधपूर्ण वाणी उम्ह लुँकःमिं धाल, 'पंक्षी सीथें छ नं सी तिनि ।'

पंक्षीसित धाःगु सः तायेवं भिक्षुं धाल, 'अबोध गृहपति, गुगु रत्नया खुँपाः जित याना च्वंगु खः, व रत्न ला थ्व पंक्षी धका नुंगु खः ।'

'यदि थ्व खा मसीगु जूसा स्वयम् जित नं कालं नुनीगु । अले रत्न गन वन, थ्व खँ नं छन्त कने मफइगु ।'

लुँकःमिं तुरन्त उम्ह पंक्षीया प्वाः फाया स्वत । वयागु तंगु रत्न अन लुल ।

अले व लुँकःमिं, गुम्हसिनं उम्ह आगन्तुक वा निमन्त्रित भिक्षु प्रति अत्याचार याःगु खः, थःगु ज्याय् वयात तःसकं पश्चाताप अनुभव याये माल । व तस्सकं दुःखी जुल । वयागु हृदये शोकं जाल । म्हछम्हं कालखं लुनाथें जुल । म्ह थरथर खात । हथासं भिक्षुया तुती भोसुना प्रार्थना यात, 'भन्ते, क्षमा याना बिज्याहुँ । जि थ्व फुक अज्ञानवश यानागु खः ।'

क्षमा व करुणाया साकार मूर्ति उम्ह भिक्षुं पश्चातापी उम्ह लुँकःमियात सान्त्वना व्युच्युं धाल, 'अबोध गृहपति, थ्व न छंगु दोष खः न जिगु । थ्व जोवन चक्रया दोष खः । जि छन्त मनं निसें क्षमा यानागु जुल ।' तर उम्ह भिक्षु नं गुम्हसैं लुँकःमिया चोट नल, पलख लिपा तुं निरोध जुल ।

पवित्रताया सुगन्धि

वसपोलपिं ब्रम्हचर्य, ऋजुता, मृदुता, तपस्या, आज्ञा-कारिता, अहिंसा तथा क्षमाया प्रशंसा याना बिज्याइपि खः । इपिं मध्ये गुम्ह दकसिबे श्रेष्ठ खः, हानं ब्रम्हथें सुदढ परा-

ब्रमी खः, वसपोलं स्वप्ने नं मैथुनया सेवन याना विमज्याः ।
वसपोलया अनुकरण याना बुद्धिमानपिसं ब्रम्हचर्य, शील व
शान्तिया प्रशंसा थाये सयेकल ।

प्रिय पाठकपि ! श्व संसारयात शान्तिया थाय व
पवित्रताया सुगन्वं जाःगु छगू बगीचा दयेकेगु शक्ति छिकपिके
छपिके दयेमाः ।

मेगस्थनीजं धाल, ' भारतया सुं कन्या मिसामचातयेगु
अपवित्रताया खँ मस्यू । एशियाया फुक थाय्यापि स्वया
भारतयापि शील, उत्साह व बुद्धि फुकसिबे थन्हाः । श्व हे
फुक सद्गुणया सम्पत्ति छिकपिके छःपिके दयेमाः संसारयाके
हे दयेमाः । अथे हे सकल संसारं थनि निसें स्वंगूगु शिक्षा-
पदयात रक्षा यायेया निति प्रतिज्ञा योःसा श्व पृथिवी न
अशान्ति दह, न दुःख च्वनी, न मभिगु रोग, न ल्वापु-
ख्यापु हे !

मनूतयेगु मने मभिगु व्यवहार सम्बन्धी विचार न्हाव-
लंया निति तापाना वनेमाः । मनु म्हपत्ति सद्भावनां
जायेमाः ।

धर्मपाल ग्राम धर्मपालया पाखें सुरक्षित गामे पवित्रतां
जाइ च्वन । उकिं उगु गांयापि मचात मचाबले मसीगु खः ।
पवित्रपि मां-वौपिसं संसारयान तिवः बीफुपि, ज्ञां दुपि
हानं स्वस्थपि मचात बुइकी ।

लंकाया रूपवती कन्या विद्यावती मी दुब्बाना थःगु व
सूर्यवंशयागु पवित्रताया आरक्षा यात ।

भगवान बुद्ध धया विज्यात, ' पति व पत्नी देव व देवीथें
च्वनेमाः । गुगु गुगु देशे, गुगु गुगु इले गन गन भगवान

बुद्धया धार्थ्येपि अनुचरत दया च्वनी, अन अन, उगु उगु
छेँ थ्व हे पृथिवो स्वर्ग जुइ ।

बांलापि कन्यापि मध्ये नकुलमाताया व नकुलपिताया खें
विशेष विशेषता दु । प्रेमं चिका इपि पलिस्वाथें पवित्र जुया
दि हना च्वन । इमि नकुल धयाम्ह याकःकाय् छम्ह दु, अले
इमि छेँ गुलिखे मेमेपिनि मेमेपि मचात नं दु ।

छन्हु प्रातःकाल भगवान बुद्धं वयागु छेँ भिज्ञा विज्यात ।
वं आपालं श्रद्धा तया वसपोलया स्वागत यात । वसपोलया
निर्ति राजकीय लासा लाया बिल, अले स्वयं थः च्वन,
वसपोलया तुति फ्वे !

नकुलया बौनं धाल, ' हे भगवन् ! गबले जि नकुलया
मायात विवाह याना छेँ हया, अबले निसें जि थःथमं थः
वयात छाये धुन । भगवन् ! जिमिसं थुगु जीवने परस्पर प्रेमं
स्वया च्वन । जिपि मेगु जन्मे नं मबाःसे नापं परस्पर प्रेमं
च्वनेगु इच्छा दु । '

नकुलया मामं धाल—' भगवन् ! गबले निसें जित नकुल-
या अबुया पाखें बाल्यावस्थाय् हे भौमचा रूपे हल, अबले
निसें जि थःत वयात छाया । जिमिसं थुगु जीवने परस्पर
प्रेमं स्वया च्वना । वर्थे जिपि मेगु जन्मे नं मबाःसे नापं
परस्पर प्रेम याना प्रेमं च्वनेगु इच्छा दु । '

भगवान बुद्धं इमित धया विज्यात, ' गुपि श्रद्धाशील,
त्याग व प्रज्ञां नं युक्त जुइ । इपि छम्हति छम्ह थुगु जन्मे नं
मेगु जन्मे नं प्रेमं ग्यनी । '

थुगु अवतरे भगवान बुद्धं मेगु नं धया विज्यात, ' यदि
निम्हं श्रद्धा तया त्यागीपि जुया संयमी व मधुर भाषी जुल

अले धर्मानुसारं च्वन धाःसा इमित तःधंगु हे लाभ जुइ ।'

'सतगुणं इमित छपं याकी । इमि शत्रु स्वतः पराजित जुइ ।'

'थुगु प्रकारं थुगु जीवने, थुगु संसारे धार्मिक जीवन हना शील गुणे च्वनीपित इच्छित सुख प्राप्त जुइ अले इमिसं स्वर्गे वना नं आनन्दया उत्सव माने याइ ।'

इमिगु मेगु वृद्धावस्थाया खँ करुणा पूर्ण खः ।

नकुलपिता वृद्ध जुल, रोगी जुल । वया काल न्ह्योने थ्यंकः वल । वया थः मचातयेगु माया दु । यइपुसे च्वंम्ह नकुलमाता च नापं दना वयात भरोसा बिया च्वन ।

'जिम्ह स्वामी ! छि हथाय चाइ दी मत्य । दुखी जुया दी मत्य । छुं चीजया इच्छा याना दी मत्य । तृष्णां युक्त जुया सोम्हयात भगवान बुद्ध प्रशंसा याना विमज्याः । उकिं छि शान्त जुया दिसँ । छि थव गबलें मती तथा दीमत्य, छि मदयेकं जि मचात लही फइ मखु । थथे मती तथा दिसँ प्रियतम ! नकुल-माता का फ्यनेगु ज्या, तेँ छीगु व नोगु ज्याय वयाःम्ह मन् खः । शान्तं च्वना दिसँ स्वामी ! छि मदयेका जि थः मचातयेगु नितिं कमाय याये ! छि मदयेका जि सुं मेपि मिजंतये शरणे वने मखु । गथे भ्नी आः खः, अथे हे सदां जुया च्वनी । स्वामी ! छि स्यू, गुबले निसँ भ्नेत भगवानयागु दर्शन दत, अबले निसँ भ्नीसं थुगु छँ पवित्र जीवन हना ।

'शान्तं च्वना दिसँ, स्वामी ! छिगु जीवनया अवसानं टिपा नं जि भगवानया दर्शन यानावं च्वने । संघ सेवाय नत्पर जुयावं च्वने । प्रिय स्वामी ! याउंक च्वना दिसँ । यदि जिगु विषये छुं प्रकारया सन्देह दःसा थ सर्वज्ञ भगवान

बुद्धयाथाय् वना न्यं वने कु । वसपोल आः भग्ग देशे
चवना विज्याना च्वंगु दु।'

गबले तक भगवानया शासने तुयूगु वस्त्रं पुंणि शीलवान
उपासिकापि दया चवनी, अबले तक जि नं उपि उपासिकापि
मध्ये छम्ह जुया चवने ।

थुलि शब्द तायेवं नकुल-पितानिगोगी जुल । खातां कहाँ
वया तुतांया भरोसाय् भगवान बुद्धयाथाय् वन । भगवान
बुद्धयात प्रणाम याना छखे लिना फेतुल । अले गुगु आश्चर्य
जनकगु खँ नकुलमाता नं धाःगु खः, व बुद्धयात न्यंकल ।

भगवान बुद्ध नकुल-पितायात धया विज्यात, 'गृहपति !
थ्व छंगु सौभाग्य खः, नकुल-माताथेँ जाम्ह दयाभयी, प्रेम
याइम्ह नारी, गुरु वा राजकाजया सल्लाहकार मन्त्रीथेँ
छंगु भि तुनीम्ह सल्लाह बोम्ह नारी छं पत्नी रूपे दत ।'

नकुल-पिता थ्व खँ न्यना तस्सकं लय्ताल । अले भगवान-
यात प्रणाम याना प्रसन्नं छेँ वन ।

सकल प्राणीया हृदये थुजागु स्वस्थ तथा पवित्रतां विलि-
बिलि जायेमा । न्ह्याम्हसियां छेँ थुजागु सुखं कथा कायेमा ।
संसारे सकभनं थुजागु हे पवित्रता तथा शान्ति जायेमा !

अहिंसा

माँ व मफुम्ह मचाया नुगचुइ थीगु उपमा बिया त्रिपिटकं
अहिंसाया गुण वर्णन याना तल ।

गथे मामं थःगु जीवनया छुं ल्याः हे मतसे सीम्ह मचा
म्वाकेत न्हिथं कुतः याइ, अथे हे अहिंसाया भक्तं सांसारिक
पीडा, भय व दुःखयात तापाकेगु निरति कुतः याइ ।

अहिंसा छगू तःसकं भक्तिशालीगु विधेयात्मक धर्म खः ।
अहिंसाया पालन हे फुक सत्कर्मया हा खः । अहिंसाया दूत
खालि हिंसां तापाना च्वनीगु जक मखु, वं थःगु असीम दयां
संसारया सेवा नं याइ ।

सारा संसारं जि पाखें शान्ति लाभ यायेना, थ्व हे
अहिंसाया भक्त्यागु न्हावलेया भावना जुइ । वं थःत हत्या
याइम्हसित नं प्रेम याइ । व पृथिवीथें क्षमा शील जुइ, वं
मेपिनिगु दुःख स्वया च्वने फइ मखु ।

दया व करुणा अहिंसाया पर्यायवाची शब्द खः, गुकिया
अर्थ खः, असीम प्रेम !

अहिंसा बौद्ध-धर्मया मूल खः, उकि ' विशुद्धि मार्ग ' या
अनुसारं अहिंसाया भक्तं भिगू पारमिताया अभ्यास याना
बुद्धत्व प्राप्त याइ ।

परोपकारया इच्छा कया च्वंम्ह, मेपिनिगु दुःख सह
यायेगुली असमर्थ जुया च्वंम्ह, मेपिन्त प्राप्त जूगु सुखया उन्नति
याःम्हसिनं अहिंसाया दूत जुया सुखया साधन प्रस्तुत याइ ।

गुम्हसिनं वयात दुःख बा, वयात वं तोती, अले पवित्रताया
पालन याइ । उत्तमगु नियम पालन यायेत वं त्यागयात पासा
थ्वइ । मेपिनिगु हानि व लाभे ध्यान तथा वं ज्ञान माली,
व न्हावले मेपिन्त जीके भिकेगु व सुख वीगु ज्याया निंति
हथाय् चाया च्वनी । वं थः बलवान जूसां मेपिनिगु आपालं
प्रहारयात सह याइ । व ज्या व खं मपाःम्ह जुइ । व
मेपिनिगु भिनिगु, सुख जुइगु ज्यां लिचिली मखु । वं मेपिनि
पाखें तिवः दयेयां न्हां हे थःगु असीम प्रेमया कारणं वयागु
सेवा याइ । अले थ्व सेवाया पलिसाय् छुं आशा याइ मखु ।

अहिंसा, ध्व दुःखमय संसारया निंतिं अचूक वासः खः ।
अहिंसकया निंतिं ध्व हे पवित्रताया मूलंपु खः ।

भगवान बुद्ध अहिंसाया विद्यमान मूर्ति खः । अले वसपो-
लयागु कृपां संसारया मिखाय् दयाया रुववि हया बी ।
वसपोलयागु पवित्र वचनं पिहाँ वःगु छगू शब्दं द्वलंद्वायात
हिंसा याना जूम्ह चण्डाल अंगुलिमालयात दयां पूर्णम्ह साधु
याना बिल ।

छन्हु सुथे वसपोलं कृपा दृष्टिं संसारे दृष्टिपात याना
बिज्यागु बखते वसपोलयागु दृष्टि श्रावस्तीया छम्ह न्या लाइम्ह
दीन प्रति लात । अले थः शिष्यपिं व्वना वसपोल उगु थासे
थ्यंकः बिज्यात, गन वया बलसी न्या लाना च्वंगु खः । प्वलं
भगवान व भिक्षुपित खनेवं व अत्यन्त लज्जित जुया बलसी
वां छ्या सुंक दना च्वन ।

भगवान बुद्ध वया न्होनेरुं तुं हे दना सारिपुत्र व मेमेपिं
शिष्यपिके न्यना बिज्यात—

‘ छिमिगु नां छु ? ’

भिक्षुपिसं पालंपाः थःथःगु नां फ़ोलकं कन, ‘ जि शारिपुत्र,
जि मौद्गल्यायण आदि आदि ! ’

अले वसपोलं प्वः पाखे स्वया वयाके न्यना बिज्यात,
‘ भाजु, छंगु नां छु ? ’

‘ भगवन् ! जिगु नां आर्य खः । ’ —व लिसः बिल ।

भगवान बुद्ध धया बिज्यात—‘ आर्य भाजु ! आर्य ज
सकल जीवया उपरे दया तइ अले सुयातं हे कष्ट धयागु बी
मखु । ’ अले बुद्धं ध्व गाथा व्वना न्यंका बिज्यात,

‘ न तेन अरियो होति, येन पाणानि हिंसति ।

अहिंसा सच्च पागानं, अरियोति पवुञ्चति ॥ ’

प्राणि स्याना सुं मनु आर्य जुइ मखु, गुम्हसिनं सुं प्राणीपिन्त हिंसा याइ मखु, व हे आर्य खः ।

थ्व खँ न्यना प्वलं व्याक्क अवगुण तोता साधु जू वन ।

थुगु प्रकारं बुद्धं तकोमछि क्रूरताया पुजारीतयेत पना द्वलंद्वः मूक प्राणिपिनि उद्धार याना विज्यात । उगल शरीर धयाम्ह छम्ह ब्राम्हण, गुम्हसिनं छगू तःधंगु यज्ञ-पूजाया योजना यागु खः, भगवान बुद्धया थाय् वया धाल— ‘ भगवन् ! जित शान्ति बिया विज्याहुँ । छःपिं च्वे ध्यंम्ह उन्नमम्ह खः, जित शिक्षा बिया विज्याहुँ । गुगु शिक्षा न्यना जि सुख प्राप्त याथे फइ । भगवान बुद्धं वयात सुखया लँ क्यना विज्यायेवं व अहिंसाया पुजारी जुल ।

अले भगवान बुद्धयात विन्ति यात, ‘ भगवन् ! जित छम्ह तुच्छम्ह शिष्यया रूपे स्वीकार याना विज्याहुँ । जि म्वातले छःपिनि शरणे खः ! ’

आवंलि जि समस्त सा, द्वहँ, फँ, च्वले आदियात स्वतन्त्रता बी । जि इमित जीवन भर स्वतन्त्रता प्रदान याये ।

इमिसं वाउँगु सितु नइ, ख्वाउँगु लः त्वनी । ख्वाउँगु फसं इमित सिचुकी, शान्ति बी ।’

हिंसा कर्म न्हाथे हे धाःसां बौद्ध-धर्मया विरुद्धगु निन्दात्मक कर्म खः । प्रत्येक बौद्धपिसं मनसा, वाचा व कर्मेन अहिंसाया अभ्यास यायेमाः । चाहे उकी थःगु प्राण हे थ हुँ । मखुगु नशाय् भोगय् अभ्यस्तम्ह जुजु कलाबुं शान्ति-घादी बोधिसत्त्वयागु लहाः, तुति, न्हाय्, न्हाय्पं आदि ध्यंबले वसपोलं उम्ह पतित जुजुयात थुगु शब्दं आशीर्वाद निल,

‘ छ दीर्घायु जुइमा, छंत छुं प्रकारया विपत्ति मवयेमा ।’

हिंसा व अहिंसा मानसिक व्यापार खः । उकि हत्या व क्रूरताया युद्धयात तापाकेत भीसं सांसारिक विचार मध्ये हिंसाया भावयात तापाकेमाः । लोभ, द्वेष व हिंसाया थासे त्याग (नैष्कर्म्य संकल्प), प्रेम (अव्यापाद संकल्प) दया (अविहिंसा संकल्प) यात दयेका ह्येगु, विक्राश यायेगु स्वयेमाः ।

भगवान बुद्धया अनुचरपिनि नितिं अहिंसा न्हावलं सम्भाव्य खः । कारण वं अहिंसा सिद्धान्तया लागी न्हागुं न्हावलं त्याग यायेत व तत्पर जुया च्वनी । जिगु कारणे सुयातं दुःख मजुइमा थ्व हे वयागु कामना खः । वयात क्रोध, द्वेष, प्रतिशोध संहारया अले हत्याया छुं प्रयोजन मदु । प्रेम पूर्णगु मैत्री वयात अथे हे शान्ति बी, गथे मधुमासे पुहीसिगु चन्द्रमां शान्ति बीगु खः ।

गुह्यासिनं अहिंसाया सुवर्णव्रत धारण याइ, उह्य संसार भरया मां-बौ खः । अकाल युद्ध तथा रोगादिया स्थिती नं व पीडितपिनि सहायक जुइ । तृष्णा, द्वेष, अविद्या, शोक, दुखादी लाना च्वंपि प्राणिपिन्त उद्धार याये, थ्व हे वयागु लक्ष्य जुया च्वनी ।

अहिंसाया छगू मात्र उद्देश्य शान्तिदेवं थःगु उत्कृष्ट सफू ‘ बोधिचर्यावतारे ’ थथे च्वया तःगु दु,

‘ जि समस्त प्राणीपिनिगु दुःख तापाकीह्य जुइ । इमिगु रोग मलाःतले इमिगु वासलं इमि दुःख दर्इ मफूतले जि परिचर्या याये फयेमा । जि नसा व त्वंसाया वा गायेका पित्याःगु व प्यासचाःगु दुःख कष्ट तापाका बी फयेमा ।

अले अकाले जि स्वयं हे इमि नसा त्वसा जुइ माःसां
जुइ फयेमा ।

जि दीन अनाथया निति अक्षय धनया धुकू जुइ ।
जि थःगु शरीर व मन सकल प्राणीपिन्त उपकार यायेत
वी । इमिसं थव शरीरयात गथे यायेगु इच्छा अथे या । चाहे
इमिसं वयात स्या, वा अपमानित या अथवा धुलं तोपुया
व्यु । चाहे इमिसं जिगु शरीरयात हिवःसा या, जि थःगु
शरीर वी धुन । जित छुं वास्ता मंत ।

गुह्यसिनं जित निन्दा याइ, गिजे याइ, इमित ज्ञान
प्राप्त जुइमा । संसारं थव तःधंगु तथा उत्तमगु शोभायुक्त
अहिंसां धमयात रक्षा यायेमा ! दुःखे दुना च्वंपि प्राणिपिन्त
शान्ति व सुख दयेमा !

सकल सत्व सुखी जुइमा ।

आदर्श पत्नी

बोधिसत्व सकल प्राणिपिनि हितया निति संसारे विचरण
याना जूगु वखते ब्रह्मदत्त धयाह्य बनारसया जुजु खः ।

अवले बोधिसत्वया छह्य काय दु । गुह्यसिया नां स्वस्तिसेन
खः । व हे राजसिंहासनया उत्तराधिकारी खः । व तःधिक
जुइवं वयात ब्रह्मदत्त युवराज यात । वया कलाःया नां
खः । सम्बुला तसकं बांला, हानं तसकं पतिव्रता !

थः पति प्रति गुलि प्रेम दु, व देशे हे जाहेर
अनुकरण याना देशया मेमेपि मिसातयेसं नं

थःथः भातपिनिगु बांलाक प्रेम पूर्वक सेवा याना च्वंगु ।
अभाग्यवश स्वस्तिसेनयात कुष्ठ रोगं थिल । वासलं नं
लुं याये मफुत । स्वस्तिसेनं निराश जुया विचाः यात, 'श्व
राज्यं जित छु लाभ ? जि तापाक जंगले वना याउंक सी ।'

वं राज महल तोता जंगल पाखे वनेगु मतीतल । थःभात
महल तोता वन वास वनीन धयागु सलं सम्बुलायागु मने
तःसकं दुःख जुल, अले वना धाल, 'स्वामी ! मित्रपित तोता
वनवास वनेगु उचित मजू । विज्यायेगु हे जूसा छःपि
विज्याःश्राय् छपिं नापं जि नं वये । छःपिनि सेवायाना सिना
वने दःसा जंगले नं जिगु निति सुख दइ, छःपिं मदयेका
श्व राजमहले च्वनेगु मृत्यु स्वया नं दुःख दायक खः ।'

यद्यपि स्वस्तिसेनं सम्बुलायात पनेत आपालं कुतः यात,
अयूनं सम्बुलां वयात तोतेगु खँ मल्लाः । वं प्रेमं धाल, 'जि
छःपिनिगु जीवन पर्यन्त सेवा याये ।'

अले निम्हं नापं जंगल पाखे स्वया पिहां वन । वने
किचः दुगु अले नयेत फलमूल दुगु, त्वनेत लः दुगु थासे
थःगु भोपड़ि दयेकल । अन सम्बुलां थः सेवाया देवीथें जुया
थः रौगीह्व भातयात द्योथें याना सेवा यात । मुथ ह्वापां
दन्ता वं भोपड़ि सुचुकीगु अले ख्वाःसिलेत लः व दतिवन
ह्यस बीगु । वन-प्रदेशे च्वना वनया अनेक वासः दयेका
थः भातयात बुइकीगु, अले नयेत न्हावले ताजागु फलमूल
हइगु ।

भोजनं लिपा वं थः भातयाके प्रेमं प्रणाम याना बिदा
काइ, अले टोकरी ज्वना फलमूल हयेत जंगल पाखे वनी ।
अं लिहां वइ, भातयात वासलं बुइ, वासः नकी । अले

घनेत लासा लाया वयागु तुति ख्वाउँक सिला बी, न्हः
मवःतले अन च्वनी । लिपा थः घनी । थुकथं सम्बुलां थः
भातया सेवा याना च्वनीगु ।

छन्हु सम्बुला फलमूलया निति जंगले वन । अबले
राजकुमारया मने वयागु प्रतिव्रताय् शंका जुल । व सुला
च्वन । सम्बुला फलमूल ज्वना लिहाँ वल । आश्रमे थः भात
मखन । वयात थथे दुःख जुल, गथे भंगःया थःमचा स्वैय्
मखनेव व्याकुल जुझु खः । सम्बुलां ख्खवं वहनीसिया
चन्द्रालोके थःभात माःजुल । मचा तंझ माँसा हाःगु सः
ताथें ख्खिसेनं सम्बुलाया ख्खःसः न्हेपनं ताल, हृदयं ताल ।
वं थुल, ' आः जि मवन धायेवं सम्बुलायागु नुगःचु तज्ज्याइ । '

अले व सुला च्वंगु थासं वल, आश्रमया लुखाय् फेतुल ।
सम्बुलां ख्खवं व्वां वया वयागु पाली भोसुना धाल,
' जिह्न प्रियतम ! जिह्न नाथ !! गन विज्याना च्वना ? '

राजकुमारं धाल, ' सम्बुला ! न्हापा हापा छ थुलि लिवाक
लिहाँ मवः । थौं सु प्रेमीं छन्त पना तल ? '

अले सम्बुलां छगः थले लः हया धाल, ' जि छःपि तोता
परपुरुष ह्यगसे नं गवलें मती लुममंका । जि यदि सत्य
धयागु खःसा थ्व लखं छःपिनि रोग लाय्मा । '

थुलि धया वं थः भातया ह्य छम्हं लखं हाहा यात ।
लः फुति म्हे लायेवं राजकुमार निरोगं दन । अले इपि
जंगल तोता थःगु राज्ये लिहाँ वन । वया अबुम्हं इमित
तःधंगु समारोह याना जुजु रानीया सिंहाशने फेतुकल ।
बृद्धजु जुजुं राज्य तोता थःगु अन्तिम समय ध्यान भावनाय्
फुकल, अले लिपा ब्रह्मलोके जन्म जू वन ।

बोधिसत्व धर्म

विद्वानपि स्वंगू प्रकारया दु । मेपिनिगु उपदेश न्यने
स्वाःक स्वयं थःगु अनुभवं वा प्रयत्नं फुक थुइका काये
फुपि, अले मेपिन्त थुइका बीगु सामर्थ्यं दुपि छता प्रकारयापि
विद्वानपि खः ।

थःम्हं सयेका सीका थुइका कयाथं मेपिन्त सयेका, सीका,
थुइका बीगुली असमर्थपि निता प्रकारयापि विद्वानपि खः ।

अले हापांगु कोटिया विद्वानपिके स्यना कया सः स्यू
जुइपि स्वंगू प्रकारयापि विद्वानपि खः । थ्व हे प्रकारं स्वंगू
प्रकारया बुद्ध अर्थात् तत्वज्ञपि दु ।

सम्यक् सम्बुद्धं स्वानुभवं सन्मार्गे विज्याना तत्वज्ञानयात
लुइका कया मेपिन्त नं थुइका वी ।

प्रत्येक बुद्धं सत्यया लेँ वना तत्वज्ञान प्राप्त याना कयाथं
मेपिनि मनानुकूल जुइक थुइका बीगुली असमर्थ जुइ ।

अर्हत् बुद्ध वयात धाइ, गुह्यसिनं सम्यक् सम्बुद्धया
श्रावक जुया तत्व ज्ञान लुइका कयाथं मेपिन्त नं सीका
थुइका बीगुली समर्थवान जुइ ।

अर्हत् बोद्धिया कोशिश याइम्हसित श्रावक यानिक धाइ ।
प्रत्येक बोधिया प्रयत्ने च्वना च्वंहायात मध्यम यानिक धाइ ।
सम्यक् सम्बोधिया निति उद्योग याइम्हयात महाबोधि
यानिक धाइ ।

इपि मध्ये सम्बुद्ध हे सर्वश्रेष्ठ खः । कारण वसपोलयाके
स्वयम् मुक्त जुया मेपिन्त नं दुःखं मुक्त जुइगु उपाय बीगु
वा कनेगु सामर्थ्यं दु ।

बोधिप्राप्ति जीवनया पूर्ण विकाश खः । उक्तिया निति

भ्रिगू विषयया आवश्यकता दु, गुक्रियात पारमिता धाड, व पूर्णताया आवश्यकता दु । भ्रिगू पारमिता खः— दान, शील, नैष्कन्य, प्रज्ञा, वीर्य, शान्ति, सत्य, अधिष्ठान, मैत्री व उपेक्षा ।

आदर्श व्यक्तिपिनि आदर्श

पवित्र जीवन हे मानव सुखया सर्वश्रेष्ठ निदान खः । पवित्र हृदय प्रसन्नताया दाता जक मखु, प्रसन्नताया मूर्ति नं खः । चाहे राजमहल जुइमा अथवा वन्दीगृह, वयागु निर्ति न्ह्यागुं थाय् नं तपोभूमि खः । व न्ह्याथाय् वंसां थःगु हृदये त्याग तथा प्रेम अले दया ज्वना च्वनी ।

सांसारिक प्राणिपिनिगु दुःखं व सदा न्ह्यलं चायेका च्वनी । सत्य खंम्हसित जाति व रंगया भूलं ध्वंलाये फइ मखु । सकल प्राणि इमूचां निसं मनू थ्यंकं मृत्युया अधिने खः । जीवन व मृत्युया दथुइ अगणित दुःख दु । थ्व संसार घृणा, संघर्ष व हिंसां जाया च्वंगु खः । थन असंख्य रोग दु, वृद्धत्व दु । थुकि अतिरिक्त प्राणिपिसं निरन्तर थः आन्तरिक शत्रु लोभ, द्वेष, क्रोध व अज्ञानतये पाखें आपालं कष्ट नया च्वंगु दु ।

पवित्र हृदयपिसं संसारया प्राणिपिनि पीडा पाखे करुणा पूर्ण दृष्टि व्वइ । चाहे इपिं निपां चुया जुइपिं प्राणीपिं जुइमा, चाहे प्यपां चुया वनीपिं, अथवा विस्रे जुया वनीपिं ! जुजु हे थ जु, सेनापति हे थ जु, साधारण जन हे थ जु !

दम्ह पवित्र हृदयम्हं सकसिगुं दुःखयात अय् हे अनुभव याइ, गथे भावं थः याकःकाय्या सीबले यागु दुःखयात

अनुभव याइगु खः । अम्ह उगु दुःख स्वयानं उपो अनुभव याइ ।

मेपिन्त दुःखया चक्रं मुक्त यायेया निति वं थःत उत्सर्ग याइ । वयागु जीवन उलि उपकारमय जुइ, संसारयात ब लुमनेवं हे शान्ति प्राप्त जुइ । तापाक हे च्वना च्वंसां वं मित्रपिन्त मानो सःतिक च्वना च्वंगुथें च्वंक हे प्रभावित याना च्वनी । मृत्युं लिपा नं वं थःगु उदाहरण द्वारा आपालं जनयात पवित्रताया लेँ पलाः छिकी ।

गुलिसिनं थःथितिपिन्त प्रेम याइ, गुलिसिनं थःगु शहरयात अले गुलिसिनं थःगु देशयात ! तर छम्ह पवित्रात्मां सांसारिक दक्क जीवयात प्रेम याइ । संसारया दक्क प्राणी वयागु दयाया पात्र खः । इमिगु दुःख वयागु दुःख खः । तर वं इमिगु दुःख व पीडायात इमिसं स्वया नं अपो अनुभव याइ— वयागु जीवन त्याग व करुणाया छगु महाकाव्य खः ।

संसार घना च्वनी, तर व घनी मखु । वं संसारया कल्याणें विचाः याना च्वनी, न्ह्यलं चायेका च्वनी । थथे वं कल्पना याना च्वनी, गथे याना जि संसारयात बचे याये फइ । गबले जि थःगु हृदयं संसारयात उत्सर्ग याये फइ । गबले जिमि मित्रपि वया जि के जिगु ला व हि फवं वइ । संसारया पित्याः व प्यासयात जि गबले अमृतं संतुष्ट याये फइ ?

जि थःगु जीवनयात विपत्ती तथा जूसां ह्विथं पवित्रताया नियमयात पालन याये फयेमा ! सारा संसारया राज्य हेँ दःसां जि थःगु गुगुं नियमयात गुबलें हे स्थंके मखु । जि

थःगु जीवन तथागतं क्वना बिज्यागु ले वनेत अपण याये ।

बारवार जन्म कया जूसां जि त्यागयात थःनाले, गुर्कि संसारया सेवा याये फइगु खः, गुर्कि वयात दुःख तथा विपत्ति बचे याये फइगु खः ।

जिगु मन भिगु ज्यां गुबलें हे फःमहिलेमा, सारा संसार जिगु निति विरोधया तलवार ज्वना न्ह्योने दं वःसां जि सन्मार्ग लिचिले मखु । मियागु भीषण ज्वालां कखाया जूसां विश्वयात दुःख व पीडां यदि बचे याये फइगु जूसा उकिया निति जि सहषं प्रस्तुत जुइ ।

गथे श्रीखण्डवृक्षं थःत ध्यनीम्ह पायात नं सुगन्ध बी, अथे हे जि थःगु सर्वोपरि सुख वया निति लाया बी, सुनां जित बोबी, दाइ अथवा स्यायेगु तकं इच्छा याइ ।

जि गुबलें हे थःगु वचनं विमुख जुइ मखु । जिगु वचने, कर्म व विचारे छं मपायेमा ! जि थःगु जीवन बिया जूसां सत्यया रक्षा याये । सकल जीवधारी जगत दुःख व पीडां मुक्त जुइमा । इपि अन्धकारं प्रकाशे वयेमा । इमि शोक व परिशोक छुं छुं हे मदयेमा ।

संसारया निति जि मांयागु हृदय जुइ । जि थःगु मूक उदाहरणं सारा विश्वयात निष्पक्ष व निष्कामताया शिक्षा बी । जि इपि निम्हसितं उत्ति खने, गुम्हसिनं जित थुकलं बी, गुम्हसिनं जित पूजा याइ । जि व नाप सद्व्यवहार याये गुम्हसिनं जि नाप असत् व्यवहार याइ । जि न निन्दां दुखी जुइ, न प्रशंसां सुखी व प्रसन्न जुइ । जि उम्ह चन्द्रमार्थे निष्पक्ष जुइ, गुम्हसिनं सकसितं सिचुका च्वन । जि व

पृथिवीथे सह यासे, गुम्हसिनं थःगु म्हंम्ह मजूसां दुःख मताः ।
जि असहाय्या सहायक जुया भगवान बुद्धया धात्थेम्ह
अनुवायी जुइ । लं द्वंम्हसिया पथ-प्रदर्शक, विश्वया प्रकाशक,
अले जीवनया जीवनी जुइ ।

कोठी सन्त

सुप्रबुद्ध राजगृहया दकसिबे दुःखीम्ह मनु खः । व कोठीम्ह
खः । व भ्वाथलं भुना ल्हाते थलचा छगः ज्वना उखें उखें
पवं जुया च्वन । वया मबलें प्वाः जायेक जा नये मखं ।

छन्दु व नसा मामां पिहाँ बल । अकस्मात् व उगु
थासे ध्यान, गुगु थासे तथागत छगु तःधंगु सभाया दथुइ
च्वना उपदेश बिया विज्याना च्वन ।

सुप्रबुद्धं तापाकं निसें हे उगु विशाल जनसभा खना
विचाः यात, अवश्य नं अन साः-भिं छम्हाः—छकू नयेगु
दइ । जि अन वंसा जिगु पित्याः भतिचासां शान्त जुइ ।

सुप्रबुद्ध बुलहुँ बुलहुँ उगु परिषदया सःतिक वन, वं
उगु विशाल परिषदया दथुइ च्वना उपदेश कना च्वंम्ह
बुद्ध भगवानयात खन ।

भगवान बुद्ध शान्ति, निशब्दता व गम्भीरतां तोपुया
तःगु परिषदे विज्याना च्वंगु खः । भगवान बुद्ध थःगु प्रकाशे
सुशोभित जुया विज्याना च्वन । वसपोल नगुया दथुइ
तिमिलार्थे अथवा व स्वथा नं आपालं शोभायमान जुया च्वन ।

भगवानया पवित्र तथा सुन्दर मुख मण्डल खनेवं हे
उम्ह दुःखीया मने मनसं शान्ति व पवित्रता बल । वं थःगु

दया च्चं क दुःखायात, असह्य क्षुधायात तकं ल्वमंकल । छगू
न्हूगु हे पहलं न्ह्यञ्जाना छुं भचा तापाक फेतुल ।

महाकारुणिकया दया दृष्टि उम्ह दीनया म्हे लात । अले
वसपोलयागु करुणाया धारा वया पाखे हे न्ह्यात । अले देवा-
तिदेवं सरल शब्दं वयात ल्व.कथं प्यंगू आर्द्रसत्यया छगू उपदेश
विया विज्यात । मैत्री व दयां जागु वसपोलयागु छगू
छगू शब्दं वयात प्रभावित यायां यंकल ।

उपदेशया अन्ते सुप्रबुद्धं छगू न्हूगु जीवनया अनुभव
यात । भगवान बुद्धयागु उपदेशामृत पानं वयागु म्हे छम्हं
नशा नशा पत्तिकं अथवा जोवन हे हिला वंथें जुल ।
वयागु स्वभावे नं परिवर्तन वल ।

चित्त परिशुद्धयागु वृद्धिया ल्यूल्यू हे वयागु दुःख नं
तापाना वन । व अधर्म निर्धनी आध्यात्मिक धन थुलि
प्राप्त यात कि वयात पूर्णता प्राप्त जुल । व बुद्धया पुत्र
जुल ।

ध्व तथागतयागु महाकरुणाया महिमा खः ।

करुणामय बुद्ध

भगवान बुद्ध करुणा व दयाया साकार प्रति मूर्ति खः ।
मेपि दुःखीपि खनेव वसपोलया हृदये दयां जाइ । वसपोलयागु
जीवनया उद्देश्य खः, संसारयात दुःखं मुक्त यायेगु । जीवन
छगुलिं वसपोलं संसारयात दुःखं मुक्त जुवगु लंघना
विज्यायेगुली फुका विज्यात । वसपोलयागु दृष्टी ध्व विशाल
विश्व स्थित सकल प्राणी उथें खः । वसपोलया धापू दु,

माता यथा नियं पुत्रं आयुसा एक पुत्र मनुरक्खे ।
 एवम्पि सब्ब भूतेसु मानस भावये अपरिमाणं ॥
 गथे मामं थः याकः कायया प्रति स्नेह तद्गु खः, अथे
 हे सकल प्राणीपिनि प्रति असीम प्रेमभाव तयेमाः ।

छको भगवान बुद्ध श्रावस्ती अनाथपिण्डिकया विहार
 जेतवने बिज्याना च्वन । छन्हु भिक्षाया निति पात्र ज्वना
 श्रावस्ती बिज्यात । उगु वखते लेँ मचात छपुचः मुना गाले
 न्या लानाच्वन ।

भगवान बुद्ध इमित खना न्यना बिज्यात, ' हे मचात !
 छिपिं दुःख खना ग्याःला, छिमित सुख यःला ? अथवा
 सुख स्वया नं दुःख छिमित यः ? '

मचातयेसं लिसले धाल, 'मखु भन्ते, जिपिं दुःख खत्ता
 तःसकं ग्याः । जिमित दुःख मयः । जिमित सुख जक यः ।'

अले भगवान बुद्ध धया बिज्यात, 'मचात ! यदि छिमित
 दुःख मयःसा मेपिन्त छिमिसं दु ख बी मत्य । मेपिन्त दुःख
 बीगु महापाप खः । पाप कर्म तोपुया वा प्रकट रूपं गबले
 याये मत्य । गबले तक छिमिसं पाप कर्म याइ, अबले तक
 छिपिं दुःखं मुक्त जुइ फइ मखु ।'

ज्ञानीजनं न्ह्याबलेँ दूर्गुण तोतेगु कुतः याइ । गुम्ह पण्डित
 खः, वं जीवित काले हे व्याक्क पाप कर्मयात तोती ।

अज्ञजन सांसारिक सुख दुखे आशक्त जुइ । आसक्त
 पुरुषं सार वस्तु तोता असार वस्तु ग्रहण याइ । उचितगु
 लँपु तोता अनुचितगु लँपु ज्वं जुइ । बेहोशी जुया थः
 म्हसीकेगु कुतः मयासे कतः म्हसीकेगु कुतः याः जुइ ।

आशा मंदुम्हसिया दुःख दइ मखु । आशा तोतेगु दुःख
क्षयया लंपु खः । उकि बुद्ध कना विज्यात— 'सम्यक्
दृष्टि, सम्यक् संकल्प, सम्यक् वाचा, सम्यक् कर्म, सम्यक्
आजीवन, सम्यक् व्यायाम, सम्यक् स्मृति, सम्यक् समाधि !

आर्य मौन

व सुंक च्वना च्वन । वया सुंक च्वना च्वनेगु स्वर्णमय
खः । स्वर्ण स्वयां नं आपाः मू वं । वं सुंक च्वना हृदये
सुला च्वंम्ह शत्रुयात सुंक च्वना स्वया च्वनीगु अले वयात
त्याकीगु, हृदये सुला च्वंगु सत्ययात वं सुंक च्वना स्वया
च्वनीगु, अले वयागु जीवन सत्यमय जुया वनीगु ।

वं सुंक च्वना जिमित छिकपित वा भोत प्रेम याइगु ।
वयागु मौन ताये दु, स्वर्ग नं ताये दु, नर्क नं ताये दु ।
धात्येगु मौनया शक्ति खः, मौनीया गहन प्रेम ! धात्येगु
मौनया पवित्रता खः, मौनीया निष्पापमय जीवन । अले
वयागु उपभोग खः, व हे प्रदीपया, गुगु मौनया प्रकाशे
जीवनया मुक्तयात प्रत्येक वस्तु वस्तुया यथार्थ स्वरूपे खने
दइ । मौन, व मौन वाणी स्वया शक्तिशाली खः ।

छपां दुगु तिमिलाया जां थीगु तिमिला जाले अजातशत्रु
भगवान बुद्धया दर्शनार्थ वंभले अजातशत्रुयात शान्तिपूर्ण
न्ह्यो वःगु खः । उम्ह अजातशत्रुयात, गुम्हसिनं थः बौ स्याःगु
खः, अले गबलें शान्ति न्ह्योवयेके मफुगु खः ।

उखुनु नं व हे तिमिला थिना च्वन । सलंसः भिक्षुपि
दु । अले इमिगु दथुइ फेतुना विज्याना च्वन, ध्यानावस्थित

भगवान् बुद्ध ! अन तप्त हृदयी अजातशत्रुं खन, उल्लिखि
मनूत दया नं न सुनानं हाङ्गिका तल, न मुसु छको । व
छगू शान्तगु सरोवर खः । उखुनु वं थःगु मने इच्छा यात-
'अहा । जिमि मचा उदायीयात नं थ्व शान्ति दःसा ।'

आर्य मौनया पवित्रता शब्दया विषय मखु । गथे धात्थेंगु
पवित्राता दूर्लभ, अथे हे थ्व नं खः । थ्व जीवनया शान्ति
खः, न कि मृतकया । थ्व चन्द्रमाया शीतलता खः, गुगु
शीतलता थ पाखे स्वया उइपि ध्वंतयेत नं बीत खः । थ्व
थसिं मांया किचः खः, गुकिया छगू मात्र उद्देश्य खः, संसारया
सेवा यायेगु । थ्व त्वांया न्हू ह्वःगु मौन खः, गुकि पूर्ण
रूपं विकसित जुइत शक्ति संग्रह याना च्वंगु दु ।

थ्व न खँया मौन खः, न घाटकया ! थ्व उम्ह मांखाया
मौन खः, गुम्ह थःगु अंडकोषे च्वना च्वंगु दु । थ्व उम्ह मांया
मौन खः, गुगु मौन घना च्वंम्ह थः मचा पाखे कछुना च्वंगु दु ।

गथे मामं मौन जुया थः मचायात ब्वलंकी अथे हे
संसारया सेवा जीवन मुक्तं मौन जुया याइ । वं थःगु प्रेमया
बलं संसारयात रक्षा याइ । मौनजा लाटा पाकः नं जुइ,
तर वयागु हृदये ग्वफय् वया च्वनी । आर्य मौनया छगू
क्षणं स्वर्गयात नं पृथिवी हये फु । मौनी कल्पना याइ,
संसार सानन्दं च्वनेमा !

संसारं शत्रुता म्हुना वनेमा, सुनानं सुयातं घृणा मयायेमा ।
जि सुयां दुःखया कारण मजुइमा, जिगु थ्व शरीर व मन
सकसियां असीम कल्याणया नितिं जुइमा गथे मामं थः
याकःकाय्यात प्रेम याइगु खः । संसारे अथे हे सकसिनं
सकसितं प्रेम यायेमा !

आर्य मौन जागरूक जुड़गु युद्ध यायेया निति खः, न कि अलसी जुया घनेया निति। एकान्त सिमाया किचले च्वना भिक्षुं थथे दृढ संकल्प याइ, 'चाहे जिगु ला, हि हे गना थ हूँ, केवल जिगु क्वेँ जक ल्यनेमा, जि थःगु हृदयया शत्रु प्रति विजय प्राप्त मयासें थुगु थासें दने मखु।'

भगवान बुद्धं थः शिष्यपिन्त—भीत—गुलि थ्व आर्य -मौनया निति प्रेरित याना विज्यात हानं व गुलि मधुरतां ?

छन्हु भगवान रम्यक वन थ्यंकः विज्यात। भिक्षुपिं विहारे च्वना खँ छलफल याना च्वन। भगवान पिने दना न्यना विज्याना च्वन। खँ ह्वाये व्यायेवं भगवानं खापा संका विज्यात। भिक्षुपिसं खापा चायेकेवं विज्याना भगवान बुद्ध थःगु आसने फेतुना विज्यात। अले धया विज्यात, 'भिक्षुपिं, श्रद्धापूर्वक छेँ पिहाँ वया छिमिगु निति थ्व हे उचित जू।

थ्व आर्य मौन ख्याःमखु, हिवःसा मखु। वं हे जक थ्व आर्य मौन व्रत दने फइ, गुम्हसिया मनं दया च्वंक स्वार्थमय विचार पिच्वाये धुंकल, गुम्हसिया छाःखँ ल्हायेगु आवश्यकता मंत अले माली मखुत वयागु निति गुगुं प्रकारं छुं छता सुयातं हानि यायेगु।

संक्षेपं थ्व आर्य मौन उम्ह मुनियागु मौन खः, गुम्हसिनं एकाग्र ध्यानयागु प्रसन्नताया ज्वालाय् थःगु तमाम राग, द्वेष अले अविद्यायात छयेका विल हानं चान्हेसिया ख्युं जले च्याना च्वंगु व मतथें, गुगु मंत न्यंक पथिकयात शुद्धता व अनन्त शान्तियागु च्वकाया लँ क्यनेत च्याना च्वनीगु खः।

कोटिया दान

चाम्हसिया अंधकार तापाना वंलिसे सूर्य ह्याउंगु लालिमा-
भय प्रकाश जगति जः विल । महास्थविर काश्यप— बुद्ध पुत्र
काश्यप— थःगु समाधि अवस्था दना विज्यात । वसपोल
पहाड्या जंगले च्वना विज्यागु खः । भिक्षा फवनेया निति
पहाड्या फ्वे फ्वही विज्यात ।

लेँ छेँ वल । दरवार वल । महाकाश्यप गनं हे मदं !

मूँल्या छखे लिना छम्ह कोठी फेतुना छं नया च्वंगु खः ।
महाकाश्यपयागु हृदयया करुणा रूपी खुसिधाः उखे पिन्हात ।
तुरस्त महाकाश्यप उम्ह कोठीयाथाय् दं विज्यात । काश्यपयागु
करुणापूर्ण शान्ति दायिनी किचः उम्ह कुष्ठिया रोगे लात ।
वं मिखा थव्वःबले ब्राम्हण कुलोत्पन्न महाकाश्यप वया न्होने
भिक्षा पात्रं ज्वना दं विज्याना च्वन । तत्क्षणे हे वयागु
दारिद्रं वया हृदये लिचिल । वयागु हृदये दान बीगु इच्छाया
धनं जाल । गुगु नया च्वनागु खः, उकी मध्ये छुं भचा
लिकया वं श्रद्धापूर्वक महास्थविरया भिक्षा पात्रे तथा विल ।

गुलि वया बीगु इच्छा खः, व स्वया नं छुं भतिचा अपोया
हे व दाता जू वन । नसा नार्पं कुष्ठं व्यूगु लहाःयागु पचिया
छंगु टुफ्रा नं पात्रे कुतुं वन । काश्यपया मने करुणां जाल ।
करुणाया व स्थान घृणां काये मफु । वसपोलया ख्वाः जः
हापा गथे खः, आः नं अथे हे थिना च्वन । उकी भती हे
ख्युंलाः वये मफु । वसपोलया हृदये दुने प्रेमया अजागु हे
प्रवाह न्हाना च्वन, न्हाना च्वन । वसपोल शान्ति पूर्वक
लुखाया किचले च्वं विज्यात । वसपोल भिक्षा पात्रं कुष्ठम्रगु

पचिया दुक्रा थःगु ह्नातं लिकया उगु अस्वादिष्ट नसायात,
गुगु नां जकया नसाखः, अथे हे ग्रहण याना बिज्यात, गथे
अमृतयात ग्रहण याना बिज्याइगु खः।

उखुनु दिने व उम्ह दरिद्र धनी जूगु। उखुनुया दिने
उम्ह असहाययात छह्हा सहायक प्राप्त जूगु! अले सहायक
नं उजाम्ह हे जुयाच्वन, गुम्हसिया देवत्व देवतापिनि
स्वया नं च्वे लाना च्वन, गुम्हसिके धैर्यया धन दु, अले
दुः श.न्तिया सम्पत्ति ! गुम्हसिया हृदये पवित्र करुणाया
खुशिधाः न्ह्याना च्वंगु दु!

उगु पुण्य कृत्यं उम्ह कोढीयागु स्तुति यात, गुलि
न्ह्याइपुका बिल, अले उगु मित्रतां गुगु वयात महाकाश्यपया
रूपे प्राप्त जूगु खः। आः व संसारे अबला मजुल।

Dhamma.Digital

बुद्ध-वचन

अनुवादकया मेगु अनुदित सफू गुगु प्रकाशन प्रतीक्षाय
च्वंच्वन ।

श्रामजेर सुदर्शनया सफू :

प्रकाशित

- १) अम्बपालि (नाटक)
- २) राष्ट्रपाल (")
- ३) भारते बुद्ध-धर्मया उत्थान व पतन (अनुवाद)
- ४) अमृतमय मौन (बाखं पुचः)

प्रकाशन-प्रतीक्षाय

- १) जुजु जयप्रकाश (नाटक)
- २) भूल (")
- ३) सिद्धार्थ (भाच नाटक)
- ४) पटाचारा (पद्यमय नाटक)
- ५) बुद्ध व बुद्ध धर्म (दर्शन)

